

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Metsätalouden koulutus

Eero Saarinen

POHJOIS-KARJALAN KANSALLISPUISTOJEN HISTORIAA JA UUSIEN
KANSALLISPUISTOJEN PERUSTAMINEN

Opinnäytetyö
Kesäkuu 2022

OPINNÄYTETYÖ
Kesäkuu 2022
Metsätalouden koulutus

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600

Tekijä
Eero Saarinen

Nimeke
Pohjois-Karjalan kansallispuistojen historiaa ja uusien kansallispuistojen perustaminen

Tiivistelmä

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten Pohjois-Karjalan kansallispuistot on perustettu ja voidaanko perustamisesta oppia mitään, jos uusia puistoja perustettaisiin maakuntaan. Analyysimenetelmänä on laadullinen sisällönanalyysi. Aineistoa kerätään tutkimalla aiheesta kertovaa kirjallisuutta ja tutkimuksia. Tarkoituksena on löytää ja koota aineistosta opinnäytetyötä varten oleelliset ja yhteiset tekijät ja muodostaa niistä tarvittavat johtopäätökset.

Pohjois-Karjalaan on perustettu kolme kansallispuistoa: Petkeljärvi 1956, Patvinsuo 1982 ja Koli 1991. Puistot sisältävät kattavasti Pohjoiskarjalaista luontoa metsineen, soineen, vesistöineen, harjuineen ja vaaroinen. Puistojen hoidon taso on noussut tasaisesti vuosien saatossa. Suurin muutos oli vaatimus hoito- ja käyttösuunnitelmalle 1970-luvulta alkaen. Vastaanotto puistojen perustamiselle on vaihdellut puistokohtaisesti, mutta kritiikkiä yleensä on aina ollut.

Uuden kansallispuiston perustaminen vaatisi sopivan luontokohteen löytämistä ja suotuisaa vastaanottoa paikallisilta. Potentiaalisia kohteita olisivat esimerkiksi Ruunaa tai Koitajoki. Vaihtoehtona on olemassa olevien puistojen laajennus. Uuden puiston perustamista ei kuitenkaan kannata pitää kovin todennäköisenä ainakaan lähiaikoina. Kansallispuistojen suosio on ollut nousussa viime vuosina, mutta retkeilytoimintaa löytyy muualtakin, ja luonnonsuojelua voi toteuttaa muillakin suojelualueilla.

Kieli
suomi

Sivuja 25
Liitteet
Liitesivumäärä 25

Asiasanat
Kansallispuisto, Pohjois-Karjala

THESIS
June 2022
Degree Program in Forestry

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600

Author
Eero Saarinen

Title
Histories of National Parks in Northern Karelia And founding new National Parks to the Area

Abstract

The goal of the thesis is to find out how the national parks of Northern Karelia were founded and is there anything that can be learned from founding processes if new national parks were to be founded in the area. Analysis method used in the thesis is qualitative content analysis. Source material for the thesis is collected from literature and reports covering the subject. Intent is to find the essential and mutual factors important for the thesis from the source material and to form from them the needed conclusions.

There are three national parks founded in Northern Karelia: Petkeljärvi in 1956, Patvinsuo in 1982 and Koli in 1991. Parks feature many aspects of Northern Karelian nature: It's forests, swamps, lakes and rivers, eskers, and hills. State of management of the parks has been rising steadily over the years. Biggest change was the requirement for management plan since 1970's. Public reception towards the founding of parks has varied between different parks, but generally some critic has always risen.

Founding a new national park would require suitable area and positive reception from locals. Potential locations could be Ruunaa or Koitajoki. Alternative is to expand already existing parks. However, founding of a new national park doesn't seem likely to happen anytime soon. Popularity of national parks has raised during last few years but camping and hiking can be done also elsewhere, and nature conservation can be executed other ways.

Language
finnish

Pages 25
Appendices
Pages of Appendices 25

Keywords
National Park, Northern Karelia

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Käytetyt menetelmät	6
3	Kansallispuistojen historiaa Suomessa ja Pohjois-Karjalan kansallispuistot..	6
3.1	Luonnonsuojelun ja kansallispuistojen historia Suomessa	6
3.2	Petkeljärven kansallispuiston historiaa	9
3.3	Patvinsuon kansallispuiston historiaa	10
3.4	Kolin kansallispuiston historiaa	11
4	Saatuja havaintoja lähdeaineistosta.....	13
4.1	Kansallispuistojen luontoarvot	13
4.2	Metsähallituksen rakennemuutos	14
4.3	Kansallispuistojen saama vastaanotto.....	15
4.4	Kansallispuiston perustamiseen vaikuttavia tekijöitä	16
4.5	Mahdollisia ehdokkaita kansallispuistoiksi	18
4.6	Vanhojen kansallispuistojen laajentaminen	20
4.7	Johtopäätöksiä.....	22
5	Pohdinta.....	23
	Lähteet.....	25

1 Johdanto

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten Pohjois-Karjalan kansallispuistot on perustettu ja voidaanko perustamisista oppia mitään, jos uusia puistoja perustettaisiin maakuntaan. Käsiteltävät kansallispuistot ovat Petkeljärven, Patvinsuon ja Kolin kansallispuistot. Opinnäytetyössä käsitellään syitä suojelutoimien aloittamiseen, ja miten perustamisprosessit ovat aikojen saatossa muuttuneet.

Kansallispuisto on luonnonsuojelualue, jolla on merkitystä luonnonnähtävyytenä tai luonnontuntemuksen lisääjänä. Kansallispuistot ovat yleisölle avoimia ja niistä löytyy usein retkeilypalveluita. Kansallispuistot eroaa luonnonpuistoista siten, että luonnonpuistot on perustettu luonnonmukaisen kehityksen turvaamista ja tieteellistä tutkimusta varten ja ne ovat usein yleisöltä suljettuja. Suomesta löytyy lisäksi muitakin luonnonsuojeluohjelmia. (Ympäristöministeriö 2022.) Kansallispuisto on määritelty luonnonsuojelulaissa, jonka toimeenpanoa valvoo ympäristöministeriö. Luonnonsuojelulakia sovelletaan luonnon ja maiseman suojeluun ja hoitoon. Sitä ei sovelleta metsien käyttöön, tästä vastaa metsälaki. (luonnonsuojelulaki 1096/1996 2§.)

Opinnäytetyössä selvitetään kansallispuistojen luontoarvot, eli mitä merkitystä puistojen alueilla on luonnonnähtävyytenä tai luonnontuntemuksen lisääjänä. Opinnäytetyössä selvitetään, miten kansallispuistojen hoito on muuttunut hoitovastuun vaihtuessa ja puistojen käytön ja hoidon vaatimusten kasvaessa. Lisäksi tarkastellaan kansallispuistojen saamaa vastaanottoa, millaisia eroja on ollut puistojen välillä ja ovatko ne vaikuttaneet perustamisprosesseihin. Näiden avulla voidaan päätellä, mitä uusien kansallispuistojen perustamiselta vaaditaan, kuinka helposti perustaminen olisi toteutettavissa tai kuinka todennäköistä se olisi.

2 Käytetyt menetelmät

Opinnäytetyö on tutkimuksellinen työ. Aineistoa kerätään tutkimalla aiheesta kertovaa kirjallisuutta ja tutkimuksia. Lähdeaineistona toimii mm. metsähallituksen historiasta kertovat teokset, kansallispuistokomitean mietinnöt, puistojen hoitosuunnitelmat ja muut alan raportit. Lähdeaineisto on peräisin kirjastoista sekä internetistä. Internetistä haettu tieto on peräisin Metsähallituksen kotisivuilta, ympäristöministeriön kotisivuilta sekä aihetta käsittelevistä uutisista. Lisäksi opinnäytetyötä varten toteutettiin kaksi haastattelua. Haastateltiin ympäristöministeriön erityisasiantuntija Ilona Latsaa kansallispuistojen tulevaisuudesta alueella ja ympäristöneuvos Jukka-Pekka Flanderia Kolin kansallispuiston perustamisvaikeuksiin liittyen. Analyysimenetelmänä on laadullinen sisällönanalyysi. Tarkoituksena on löytää ja koota aineistosta opinnäytetyötä varten oleelliset ja yhteiset tekijät ja tehdä niistä tarvittavat johtopäätökset.

3 Kansallispuistojen historiaa Suomessa ja Pohjois-Karjalan kansallispuistot

3.1 Luonnonsuojelun ja kansallispuistojen historia Suomessa

Ensimmäisen kerran luonnonsuojelu nousi esiin Suomessa 1800-luvun lopulla. Huolta aiheesta oli ollut jo aiempina vuosisatoina, mikä oli johtanut mm. kaskenviljelyn ja tervanpolton säännöstelyyn. 1800-luvulla luonnonsuojelun keskiössä oli luonnon maisemalliset arvot (esim. Tsaari Aleksanteri I määräsi Punkaharjun metsät suojeltavaksi) sekä taloudelliset arvot. Aatteellista luonnonsuojelua ajoi tutkimusmatkailija Adolf Erik Nordenskiöld. Alkuun suomalainen luonnonsuojelu oli konservatismia, eli luontoa hoidetaan sen kestäväää käyttöä varten. 1900-luvulle tultaessa luonnonsuojelun perusteina olivat tieteelliset ja sivistykselliset arvot. Luontoa haluttiin säästää tutkimusta varten, mutta myös muistoiksi jälkipuolille. Nousussa olleilla kansallisromantiikalla ja nationalismilla oli tähän vaikutusta. (Perttula 2006, 15–17.)

Ensimmäinen maininta kansallispuistojen perustamisesta Suomeen on 1910-luvulta suojametsäkomission mietinnössä. Siinä pohdittiin mahdollisuutta perustaa suojelualueet Pallastunturiin ja Pyhätunturiin. Silti vasta vuonna 1923 säädetty luonnonsuojelulaki loi mahdollisuudet kansallispuiston perustamiseen. Vuonna 1927 valtiopäivät hyväksyi esityksen valtion maille perustettavista suojelualueista, mutta se ei saanut lainvoimaisuutta maanomistukseen liittyvien ongelmien takia. Niinpä v. 1930 perustettu komitea ryhtyi selvittämään mahdollisten suojelualueiden maanomistusoikeuksia ja suojelun vaikutuksia paikallisten elinkeinoihin.

Paikallisten esitettyä huolensa poronhoidon ja luonnonniittyjen hyödyntämisen vaikeutumisesta kyseisten toimien sallittiin jatkua. Ainoastaan metsästystä ja kalastusta rajoitettiin. Paikallisten mielipiteiden kysyminen jäikin kuitenkin ainoaksi kerraksi, eikä paikallisten toimijoiden kuulemista tultu edellyttämään vielä pitkään aikaan. Laki puistojen perustamisesta tuli voimaan helmikuussa 1938 (muutamien aluepienennysten jälkeen), ja sen myötä Suomeen perustettiin ensimmäiset kansallis- ja luonnonpuistot. Puistojen hoidosta vastasi metsätieteellinen tutkimuslaitos (myöhemmin Metsäntutkimuslaitos METLA). Perustetut puistot sijaitsivat kuitenkin kaukana, ja luonnonsuojelua pidettiin ”valistuneen väen kulttuuriharrastuksena”. (Perttula 2006, 18–20.)

Toisen maailmansodan jälkeen luonnonsuojelu jäi toissijaiseksi jälleenrakentamisen ja metsien taloudellisen hyödyntämisen mennessä etusijalle. Etelä-Suomessa hakkuut ylittivät metsien vuotuisen kasvut, ja talousmetsät korvasivat Pohjois-Suomen vanhat luonnontilaiset metsät. Luonnonsuojelijoilla oli kuitenkin halua osoittaa tarpeen luonnonsuojelulle kehittyvässä maailmassa. Preservativonistit, eli klassisen luonnonsuojelun kannattajat laajensivat luonnonsuojelun arvot kattamaan taloudelliset, sosiaaliset sekä kulttuuriset hyödyt. Luonnonsuojelun uusi ohjelmajulistus julkaistiin vuonna 1956, ja julistuksen tavoitteisiin kuuluivat alkuperäistä luontoa kuvaavien näytteiden säilyttäminen, uhanalaisten lajien turvaaminen ja suomalaisen luonnon- ja kulttuurimaiseman vaaliminen. Samana vuonna perustettiin seuraavat kansallispuistot Suomeen. Osasyynä perustamisille oli korvata sodan aikaisten aluemenetysten myötä menetetyt puistot. Uudet puistot perustettiin metsähallituksen maille, ja näin ollen niiden hoito kuului

nyt sille. Uusilla puistoilla ei kuitenkaan ollut minkäänlaisia hoitosuunnitelmia eikä viranomaisilla ollut osaamista tai resursseja niiden hoitamiseen. Lisäksi kanssakäynti paikallisten toimijoiden kanssa jäi verrattain heikoksi. Luonnonsuojelussa panostettiin enemmän luonnonpuistoihin ja luonnontieteelliseen tutkimukseen eikä puistojen retkeilykäyttöön. (Perttula 2006, 20–24.)

1970-luvulle tultaessa tehtiin muutoksia kansallispuistojen paremmasta ylläpidosta sekä hoidon vastuusta. Epäkohtiin oli jo herätty aiemminkin, kun v. 1966 luonnonsuojeluvalvojan toimesta laadittiin hoito-ohjelma kansallispuistoille, vaikkei sillä suuria vaikutuksia vielä ollutkaan. Kansallispuistoverkosto koettiin myös puutteelliseksi, ja huoli luonnontilaisten alueiden kadosta kiihdytti kansallispuisto-ohjelmien valmistelua. Uusien puistojen suunnittelutyö alkoi ensin vuonna 1973 valtioneuvoston asettaman neuvottelukunnan toimesta, joka esitti 35 uutta kansallispuistoa sekä kahdeksan vanhan puiston laajentamista. Lopulta ainoastaan yhtä puistoa laajennettiin, mutta v. 1976 uusi kansallispuistokomitea esitti 42 uuden puiston perustamista, joista 17 lopulta toteutui vuonna 1982. Suojelutoiminnasta vastasi nyt metsähallituksessa luonnonsuojelualueoimisto ja perustaminen edellytti myös maa- ja metsähallituksen hyväksymän hoito- ja käyttösuunnitelman. Jo v. 1977 oli vahvistettu yleisohje jo olemassa olevien puistojen hoitoa varten. Painopiste siirtyi puistojen retkeilykäyttöön aiemman luonnonpuistoja suosivan linjan sijaan ja uusiin suunnitelmiin perustuvat järjestyssäännöt ohjeistivat puistojen käyttäjien toimintaa. Lisäksi perustamisprosessi edellytti nyt kansantaloudellisten vaikutusten huomioimista ja vuorovaikutusta paikallisten asukkaiden kanssa (Perttula 2006, 24–26.)

Vuonna 1991 metsähallituksen organisaatiomuutoksen myötä luonnonsuojelutoiminta sai oman yksikkönsä erillään metsätaloustoiminnasta. Samalla luonnonsuojeluosasto sai oman kenttäorganisaationsa (Perttula 2006, 27). Uusien organisaatioiden tehtävinä oli mm. vanhojen metsien kartoittaminen tulevaa suojeluohjelmaa varten sekä talousmetsien luontoarvojen inventoinnit. (Raitio & Rannikko 2006 10). Vuonna 1998 alettiin rakentamaan Suomen Natura-alueverkostoa, joka kattaisivat luonnonsuojelualueet, erämaa-alueet sekä valtion retkeilyalueet. Hoito- ja käyttösuunnitelma käytäntö päivittyi 2000-luvun alussa, kun

vanhoja yleisohjeita korvattiin nykyaikaisimmilla suunnitelmilla. 2000-luvulla luontomatkailuun alettiin panostaa lisää tiedostettaessa luontomatkailun hyötyjä. Vuonna 2005 virkistyskäytöstä tulikin toinen tärkeä tehtävä luonnonsuojelun rinnalle (Raitio & Rannikko 2006, 13).

3.2 Petkeljärven kansallispuiston historiaa

Kansallispuistoista ensimmäisenä Pohjois-Karjalaan perustettiin Petkeljärven kansallispuisto Iломantsiin (Luontoon.fi 2021a). Puiston alue oli 1800-luvulla yhteismaata, eli alueen asukkaat saivat hyödyntää alueen puita ja niittyjä vapaasti. Aluetta hakattiin ahkerasti, ja 1990-luvulla suoritettujen ikäkairausten mukaan puuston arvellaan olleen 1860-luvulla n. 5–35-vuotista taimikkkoa. Ainoastaan Petraniemi oli jäänyt hakkaamatta (Metsähallitus 2007, 39). Vuodesta 1933 alkaen aluetta suojeltiin valtion säästömetsänä.

Kuva 1. Petkeljärven kansallispuiston sijainti (Kuva: Luontoon.fi).

Toisen maailmansodan ja jälleenrakentamisen jälkeen esitettiin vähitellen uusien kansallispuistojen perustamista Suomeen. Esitystä puiston perustamiseen Iломantsiin ajoivat luonnonsuojelijat, mutta Petkeljärvellä myös alueen asukkaat olivat perustamisprosessissa mukana (Metsähallitus 2021). Kansallispuisto perustettiin vuonna 1956 ja seuraavana vuonna puistoon alettiin rakentamaan

retkeilyreittejä ja tietä Petraniemeen vuonna 1959. Leirintäalue puistoon valmistui 1960. (Metsähallitus 2021). Poikkeuksellisesti puistoon rakennettiin myös asunto metsänvartijalle. Uuden puiston tuomien retkeilijöiden myötä (v. 1965 kävijöitä oli 13 000) matkailu nähtiin kannattavana yritystoimintana. Puistossa toimi kioskki ja lomayrittäjä ja läheiselle Ruhkarannalle suunniteltiin isompaa matkailu- ja virkistyskeskusta, toki se ei lopulta toteutunut (Björn 2006 608–610). Puisto nykyisin kuuluu yhdessä Putkelanharjun ja Puohtiinsuon kanssa Natura 2000 -verkkoon, ja niillä on yhteinen hoitosuunnitelma.

3.3 Patvinsuon kansallispuiston historiaa

Seuraava kansallispuisto Pohjois-Karjalaan saatiin vuonna 1982, kun Patvinsuon kansallispuisto perustettiin Lieksan ja Ilomantsin kuntien rajalle (Luontoon.fi 2021 b). Valtio oli hoitanut aluetta 1800-luvun puolivälistä alkaen talousmetsänä, ja toiminta tehostui toisen maailmansodan jälkeen. Tuota ennen alueen asukkaat olivat hyödyntäneet metsiään kaskeamalla sekä tervanpolttoon ja metsästykseen. Kansallispuiston perustamista oli työstyetty jo 1950-luvun lopulta asti, ja alueesta tehtiin aarnialue v. 1968, vaikka enin osa metsistä olikin melko nuorta tehokkaan metsätalouden jälkeen. (Niinioja & Rämö 2006).

Kuva 2. Patvinsuon kansallispuiston sijainti (Kuva Luontoon.fi).

Perustamista esitettiin v. 1976 kansallispuistokomitean toimesta ja komitean tuottaman mietinnön mukaan rauhoituksen keskeisimpänä tavoitteena on laajan Patvinsuon–Lahnansuon suojelualueen ollessa edustavampia suo- ja erämaa-alueita Etelä-Suomessa. Alue on kuulunut myös mietinnön julkaisusta lähtien kansainvälisiin Project Mar- ja Project Thelma -ohjelmiin sekä suota suojeltiin kansainvälisellä Convention of Wetlands -sopimuksella. (Komiteanmietintö 1976.) Lieksan kaupunki vastusti puiston perustamista sen pelätessä asukkaidensa elinkeinojen puolesta. Erityisesti Suomujärven sisällyttäminen puistoon aiheutti erimielisyyttä. Kaupunki oli kuitenkin valmis puoltamaan pienempää aluevarausta. Kuitenkin kansallispuisto lopulta perustettiin ja kansallispuistoa vielä laajennettiin v. 1985 (Albrecht 2019, 53). Kansallispuisto on maapinta-alaltaan Etelä-Suomen laajin, 105 km².

3.4 Kolin kansallispuiston historiaa

Kolmas kansallispuisto Pohjois-Karjalaan perustettiin Kolille, joka sijaitsee Lieksan, Kontiolahden ja Joensuun kunnissa (Luontoon.fi 2021 c). Asutusta Kolin vaarojen rinteillä on ollut 1700-luvulta saakka ja kaskeaminen, niittytalous ja metsien käyttö (kotitarve sekä talouskäyttö) ovat muokanneet puiston maisemaa. Matkailua alueella on ollut jo 1800-luvun lopusta alkaen, jolloin vaara inspiroi aikakauden taiteilijoita ja vaikutti osaltaan kansallisromantiikkaan ja karelianismiin. Ensimmäinen matkailumaja vaaralle perustettiin vuonna 1896. 1930-luvulla majaa laajennettiin, huipulle johtava tie rakennettiin ja ensimmäiset laskettelurinteet perustettiin. Turismi nousi entisestään 1960- ja 1980-lukujen aikana ja matkailupalveluita kehitettiin rakentamalla laelle uusi hotelli ja laskettelurinteitä. Matkailupalveluita kehitettiin pääosin talvimatkakilukohteina. (Kansallispuistot 2021), (Flander 2022).

Kuva 3. Kolin kansallispuiston sijainti (Kuva Luontoon.fi).

Toisin kuin kahden ensimmäisen puiston kohdalla Kolin kansallispuisto perustettiin enimmiltä osin yksityisille maille eikä pelkästään valtion maille. Vuosien 1906 ja 1907 aikana metsähallitus oli lunastanut 1100 ha maata Kolin huipulta tarkoituksenaan hoitaa aluetta luonnonpuistona. (Rytteri 2006, 71). 1920-luvulla alue siirtyi METLA:n hallintaan ja 1950-luvulla suojelualuetta laajennettiin maanhankinnoin. Yksimielisyyteen päästiin kansallispuiston perustamisesta valtion aiemmin lunastamille maille Kolin laella, mutta kyseisen alueen ei kuitenkaan katsottu riittävän kansallispuistoksi. Lakiesitykseen sisältyi tavoiterajaus puiston laajentamiseksi, joka sisälsi option hankkia 1500 ha maata yksityisiltä maanomistajilta. Tämä sai vastustusta osalta paikallisilta maanomistajilta. (Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Kolin kansallispuistosta). Lieksan kaupunki oli mukana vastustamassa kansallispuistoa. He olivat mukana suunnitelmissa muodostaa alueelle suurempaa, Saariselän tyyppistä matkailukaupunkia (Flander 2022). Toisaalta vaaran luonnonarvojen ja kansallismaiseman ei uskottu selviävän ilman laajennusoptiota. Vuonna 1989 perustettiin Kolin alueen suojeluryhmä, joka kävi vastarintaa matkailun laajamittaisempaa kehitystä vastaan. Suomen luonnonsuojeluliitto luovutti ympäristöministeriölle poikkeuksellisen laajan kansalaisadressin kansallispuiston perustamisesta v. 1990. (Lovén & Rainio, 2000, 144). Kovan taistelun jälkeen kansallispuisto perustettiin lopulta v. 1991 tavoiterajausten kanssa, mutta laskettelualueiden ja uuden hotellin toiminnan saaden kuitenkin

jatkoa. Myöskään yhtään pakkolunastuksia ei toteutettu, vaan tarvittavat maa-alueet saatiin lunastettua sopuisasti. Myöhemmät laajennukset on toteutettu myös vapaaehtoisin kaupoin. Näihin lukeutuu vaarojen vanhat perinnetilat, jotka liitettiin puistoon vasta kun perinneympäristöjen luonnonarvot tunnustettiin (Flander 2022). Laajennusten jälkeen kansallispuiston pinta-ala on n. 30 km².

4 Saatuja havaintoja lähdeaineistosta

4.1 Kansallispuistojen luontoarvot

Oleellisin syy kansallispuiston perustamiselle on aina arvokkaan tai tärkeän luonnonkohteen säilyttäminen. Pohjois-Karjalan luonnon tunnuspiirteitä ovat harjut ja vaarat, metsät, suot ja joet ja järvet. Lisäksi Pohjois-Karjalasta löytyy monia kulttuuri- ja perinnemaisemia. Maakunnassa sijaitsevat kansallispuistot omaavat kaikkia näitä edes jollain tasolla ja puistojen hoitosuunnitelmat nimeävätkin suojelun perusteiksi näiden elinympäristöjen säilyttämisen ja ylläpidon. Luontokohteista ainoastaan isommat jokimaisemat ovat jääneet vähemmälle edustukselle. Niitä löytyy kuitenkin muilta maakunnan suojelualueilta tai retkeilyalueilta. Kansallispuistojen sisältämät metsät eivät myöskään ole erityisen vanhoja.

Petkeljärven kansallispuisto koostuu harjumännikköä täplittävistä lammista ja järvistä. Suojelun perusteina on mm. pohjoiskarjalaisen harju- ja järviluonnon säilyttäminen, erityisenä mainintana 150 vuotta metsätalouden ulkopuolella jäänyt metsä (Albrecht 2019, 53). Suurimpana kasvillisuustyyppinä on puolukkatyyppin kangasmetsä (VT) ja puuston ikäluokka on uudistuskypsä metsikkö. Natura - luontotyypeiksi laskettavia luontotyypppejä ovat luonnontilaiset metsät, harjumetsät sekä aapa- ja keidassuot. Kulttuurihistoriaa puistossa edustaa talvisodan aikaiset rakenteet sekä alueen historia leirintäalueena.

Patvinsuon kansallispuistoa määrittävät laajat, erämaiset suot. Puiston suot ovat sekoitus eteläsuomalaista keidassuota ja pohjoissuomalaista aapasuota. Vesistöjä edustavat hiekkarantainen ja niukkaravinteinen Suomunjärvi sekä muut pie-

nemmät järvet, lammet ja joet. Metsät ovat enimmiltä osin kuivia kankaita vaihtelevalla ikärakenteella, ja aarnimetsää löytyy kuitenkin vain vähän. Puiston hoito- ja käyttösuunnitelma on listannut alueen keskeiset arvot. Näihin kuuluvat vaihtelutumisvyöhykkeen suot, boreaaliset luonnonmetsät, suo- ja metsälinnusto, vesiluonto, erämainen ja hiljainen alue, erätalouden historia sekä luontomatkailu. (Metsähallitus 2015, 8–9).

Kolia määrittävät jyrkät vaaramaisemat, jotka ovat merkittäviä geologian kannalta sekä maisemallisilta arvoiltaan, sekä kaskitalouden muokkaamat metsämaisemat. Merkittäviä luontotyyppisiä ovat boreaaliset luonnonmetsät, lehdot, letot sekä perinnebiotyypit. Puiston hoitosuunnitelma nimeää alueen arvoiksi valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen, kulttuuriperinnön, perinnebiotyypit, metsäekosysteemit, geologian, luontomatkailun ja tutkimuksen. (Metsähallitus, 2017, 8–9).

4.2 Metsähallituksen rakennemuutos

Metsähallituksen rakennemuutos vuosien saatossa vaikutti vahvasti puistojen perustamisiin. Vastuu kansallispuistojen hoidosta vaihteli metsäntutkimuslaitoksen ja metsähallituksen välillä. Samalla hoidon taso myös vaihteli. Vuonna 1956 kun Petkeljärven kansallispuisto perustettiin puistojen hoito siirtyi metsähallitukselle. Patvinsuon kansallispuiston kohdalla hoidon taso syveni hiukan. 1990-luvulla, samalla kun Kolin kansallispuisto perustettiin, tilanne vakiintui uusien yksiköiden ja kenttäorganisaatioiden myötä ja on pysynyt siitä lähtien melko samana.

Kenties huomattavin muutos kansallispuistojen perustamisessa oli vaatimus hoito- ja käyttösuunnitelmalle vuodesta 1982 alkaen perustetuille puistoille. Hoito- ja käyttösuunnitelmilla haluttiin varmistaa puistojen ylläpito, sen aiemmin jäädessä sattumanvaraiseksi. Patvinsuon ja Kolin kansallispuistoilla on täytynyt olla hoito- ja käyttösuunnitelma alusta alkaen, mutta v. 1956 perustetulla Petkeljärven kansallispuistolla ei sellaista ollut. Kuitenkin vuodesta 2006 lähtien puistolla on ollut hoitosuunnitelma sen ollen osa Petkeljärven-Putkelanharjun ja

Puohtiinsuon Natura 2000 -aluetta. Suunnitelman puutteesta huolimatta Petkeljärvellä huolehdittiin retkeilypalveluista perustamalla retkeilyreittejä ja leirintäalue sekä metsänvartijan asunto, joka ei ollut taattua muille samana vuonna perustetuille puistoille.

4.3 Kansallispuistojen saama vastaanotto

Kansallispuistoja perustettaessa oman haasteensa on antanut paikallisten asukkaiden mielipiteet ja asenteet. Puistot perustetaan valtion maille, mutta paikoin on jouduttu lunastamaan maata yksityisiltä maanomistajilta. Luonnonsuojelua tärkeämmäksi on usein koettu metsien vapaa käyttö sekä taloudelliset intressit. Ennen kansallispuistojen perustamista niiden metsiä oli hyödynnetty metsätalouden ja ahkerassa käytössä olivat myös metsälaitumet ja niityt. Kolilla oman lisänsä antoi matkailu- ja urheilutoiminta. Huolta on myös aiheuttanut metsästyksen ja kalastuksen rajoittaminen suojelutoimien tieltä. Lisäksi varhainen käytäntö perustaa puistoja ottamatta huomioon paikallisten asukkaiden huolia on osaltaan vaikuttanut kansallispuistojen huonoon maineeseen.

Petkeljärven kansallispuisto perustettiin valtion säästömetsän alueelle, eikä se siten saanut juurikaan vastustusta paikallisilta. Vastustusta tuli kuitenkin myöhemmin Natura 2000 -ohjelmasta, johon Petkeljärven kansallispuisto lisättiin. Patvinsuon kansallispuisto perustettiin valtaosin valtion maille, mutta osin jouduttiin ostamaan myös maata yksityisiltä maanomistajilta. Hanke sai voimakasta vastustusta Lieksan kaupungin taholta, joka oli huolissaan paikallisten elinkeinon puolesta. Kolin kansallispuiston perustamisessa hankaluuksia oli puiston soveltamisessa yhteen hotellin ja laskettelurinteen kanssa. Tätäkin kansallispuistoa vastusti Lieksan kaupunki. Luontomatkailun tullessa vasta 2000-luvulla osaksi metsähallituksen agenda ei sitä vielä 1970- ja 1990-luvuilla nähty taloudellisesti kannattavana. Toisaalta Kolin kansallispuiston perustamista varten kerättiin myös laaja kansalaisadressi, ja kuntien päättäjät myöhemmin myönsivät kansallispuiston perustamisen kannattavana toimenpiteenä sen taloudellisten ja työllisyysvaikutusten myötä. (Flander 2022).

Paikallisten vastustus yhdistää siis Kolia ja Patvinsuota, mutta Petkeljärven perustaminen vaikuttaa onnistuneen ilman huomattavaa vastustusta. On kuitenkin otettava huomioon, että Petkeljärveä perustettaessa ei paikallisten asukkaiden kritiikkiä juurikaan kuunneltu ja että Patvinsuon ja Kolin kohdalla asia oli jo toisin. Tämä voi ilmetä Patvinsuon ja Kolin suurempana vastustuksena, vaikka tosiasias-
assa asia ei välttämättä ollut yhtä yksiselitteistä. Joka tapauksessa kaikki puistot lopulta perustettiin, joten voidaan olettaa, että kannatus lopulta oli tarpeeksi riittävä.

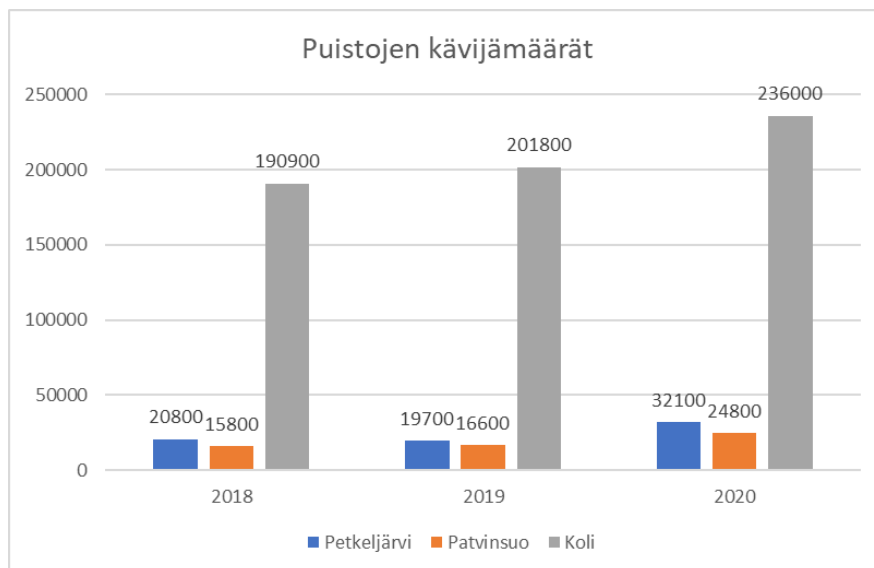
4.4 Kansallispuiston perustamiseen vaikuttavia tekijöitä

Teoreettisen, uuden kansallispuiston perustaminen Pohjois-Karjalaan omaisi samoja vaiheita ja piirteitä kuin aiempien puistojen perustaminen. Esityksen uudesta kansallispuistosta voi tehdä kuka tahansa, mutta ympäristöministeriö päättää, mitkä esitykset menevät jatkoon. Jokainen kansallispuisto perustetaan erityislailla. (Ympäristöministeriö 2021.) Esitettävälle alueella olisi määriteltävä suojelutavoitteet, luontoarvot ja mitä merkitystä alueella olisi yleisenä luonnonnähtävyytenä tai luonnontuntemuksen lisäämisenä. Muitakin suojelutavoitteita on kuin pelkän tärkeän luontokohteen olemassaolo. Aiempina vuosina kansallispuistot perustettiin koska niille koettiin selvää tarvetta, kuten lisäämään tietoisuutta tai kompensoimaan tehostuvaa metsätaloutta. Puisto perustettaisiin valtion maille, alueelle joka todennäköisesti on jo jollain tasolla suojeltu tai rauhoitettu. Puiston vähimmäis- pinta-alan tulee olla 1000 hehtaaria, joten mahdollisesti valtio joutuisi ostamaan lisää maata yksityisiltä maanomistajilta. Perustettaessa tulisi myös kiinnittää huomiota mitä vaikutuksia olisi alueen nykyiseen käyttöön ja olisiko minkälaisia talous- tai työllisyysvaikutuksia.

Kansallispuistojen suosion ollessa nousussa viime vuosina kannatus puistolle lie-
nee suurempaa kuin aiempien puistojen osalta. Vuonna 2020 kävijämäärät Pohjois-Karjalan kansallispuistoihin olivat yhteensä 292 900 retkeilijää (Metsähallitus.fi 2021). Nousua kävijämäärissä vuodesta 2018 oli 29 %. Vuodesta 2010

kävijämäärät Suomen kaikissa kansallispuistoissa olivat nousseet melkein kahdella miljoonalla (puistojen määrä lisääntynyt viidellä uudella puistolla). (Metsähallitus 2021).

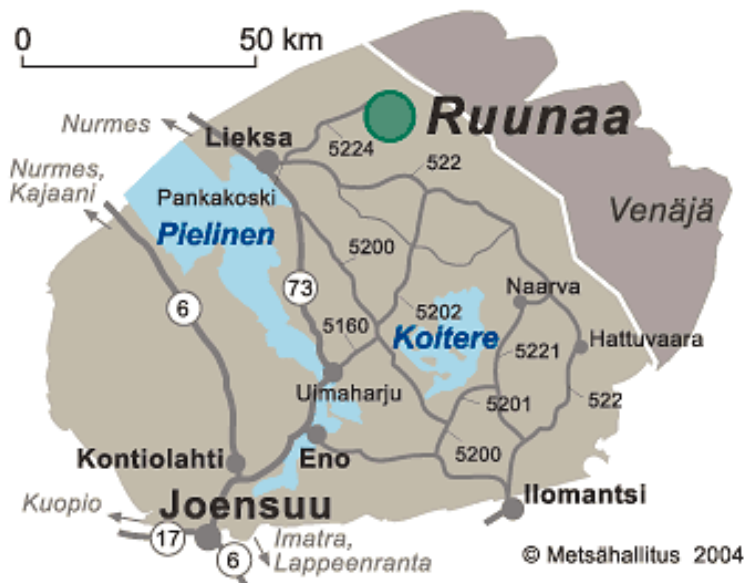
Taulukko 1. Pohjois-Karjalan kansallispuistojen kävijämäärät vuosina 2018–2020

(Lähde Metsähallitus.fi)

Nykyisin luonnonsuojelujärjestöjen rinnalla myös kunnat ovat tehneet aloitteita uusista kansallispuistoista. Heille puistojen aluetaloudellinen puoli on noussut tärkeäksi syyksi luonnonsuojelun ohella. Ympäristöministeriössä kaikki heille tulevat aloitteet eivät kuitenkaan mene jatkoon. (Lantsa 2022). Vaikka retkeily puistoissa onkin ollut suosittua viime vuosina, kannatus uusien puistojen perustamisiin ei kuitenkaan ole missään nimessä taattua. Nytkään meneillään olevat kansallispuistohankkeet eivät ole saaneet täyttä tukea, saatikka muutkaan suojeluohjelmat kuten Natura 2000 -alueet aikanaan. Kolin kansallispuiston perustamiseen verrattavia vaikeuksia oli viimeksi Selkämeren kansallispuiston perustamisessa, silloinkin paikallisten elinkeinojen sovittamisessa luonnonsuojelun yhteyteen (Flander 2022). Kannatuksessa olisi silti huomattava ero verrattuna aiempien perustamisien tilanteisiin n. 60 vuoden takaa. Kuten Kolin tapauksessa nähtiin, aktiivisella kansalaistoiminnalla voi saada jotain aikaiseksikin.

4.5 Mahdollisia ehdokkaita kansallispuistoiksi

Jos kokonaan uutta puistoa aiotaan perustaa, Pohjois-Karjalasta löytyy potentiaalisia kohteita. Yksi olisi Ruunaan alue, joka sijaitsee Lieksan kunnassa Venäjän rajan tuntumassa (Luontoon.fi 2021 d). Aluetta esitettiin jo vuoden 1976 kansallispuistokomitean mietinnössä, jossa rauhoituksen perusteiksi määritettiin Ruunaan koskien sekä Ruunaanjärven ja itärajan välisen erämaan säilyttäminen luonnonmukaisena. Ruunaan kosket ovat Etelä-Suomen huomattavampia luonnontilaisia koskia. Alueen erämaat käsittävät vanhoja aarnimetsiä, jotka luovat elinympäristön suurpedoille ja muille erämaan lajistoille. (Komiteamietintö 1976.) Alueelle muodostettiin kansallispuiston sijaan retkeilyalue v. 1987 sekä Ruunaanjärven itäpuolelle luonnonsuojelualue v. 1991. Retkeilyalue on houkuttanut Ruunaalle yritystoimintaa, kuten koskenlaskua ja kalastusta. Metsähallituksen ja paikallisten yrittäjien välillä on vähitellen muodostunut toimiva yhteistyö (Raitio & Rannikko 2006, 14). Yritystoiminta voi silti vaikeuttaa perustamisprosessia, kuten Kolilla tapahtui hotellin ja laskettelukeskuksen kanssa. Kansallispuiston perustaminen ei kuitenkaan ole ollut harkinnassa viime aikoina (Lantsa 2022).

Kuva 4. Ruunaan retkeilyalueen sijainti (Kuva Luontoon.fi).

Ylä-Koitajoen luonnonsuojelualuetta aikanaan esitettiin myös. Nykyisin se sisältää 1980-luvulla perustetut Koivusuon luonnonpuiston ja Ruosmesuon-Hanhi-suon soidensuojelualan, jotka molemmat sijaitsevat Ilomantsin kunnassa (Luontoon.fi 2021 e). Ensimmäinen esitys oli vuoden 1976 kansallispuistokomitean mietinnössä. Hanke kuitenkin kaatui paikallisten vastustukseen. Syinä olivat huoli työllisyydestä, ja VAPO halusi alueen turvetuotantoa varten. Turvetuotanto-alue lopulta pienensi luonnonpuistoa ehdotetusta määrästä viidennekseen. Hanke ajettiin uudelleen vuosina 1993 ja 2000 Metsähallituksen ja Ilomantsin kunnan toimesta. Esitykset kaatuivat kuitenkin metsästyksen rajoittumisen vuoksi. (Kokkonen 2005, 72–74). Hanke ei ole palannut käsittelyyn tuon jälkeen (Lantsa 2022). Alueen ollessa edes osittain jonkin asteisessa rauhoituksessa kansallispuiston perustaminen tässä vaiheessa olisi joka tapauksessa turhaa. Ainoa hyöty olisi irtanaisten suojelualueiden yhdistäminen yhdeksi kokonaisuudeksi.

Kuva 5. Koitajoen sijainti (Kuva Luontoon.fi).

Vuonna 2012 Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri esitti kansallispuiston perustamista pohjoiseen Nurmekseen. Uuden puiston nimi olisi ollut Ylä-Karjalan kansallispuisto, ja se olisi koostunut Mujejärven Natura-alueesta ja Hietanen- Talasjärven erämaajärvistä sekä niiden ympäristössä sijaitsevista Pääski-vaaran ja Kypärävaara-Roninselkosen alueista. Alueen luonnonarvot kattavat

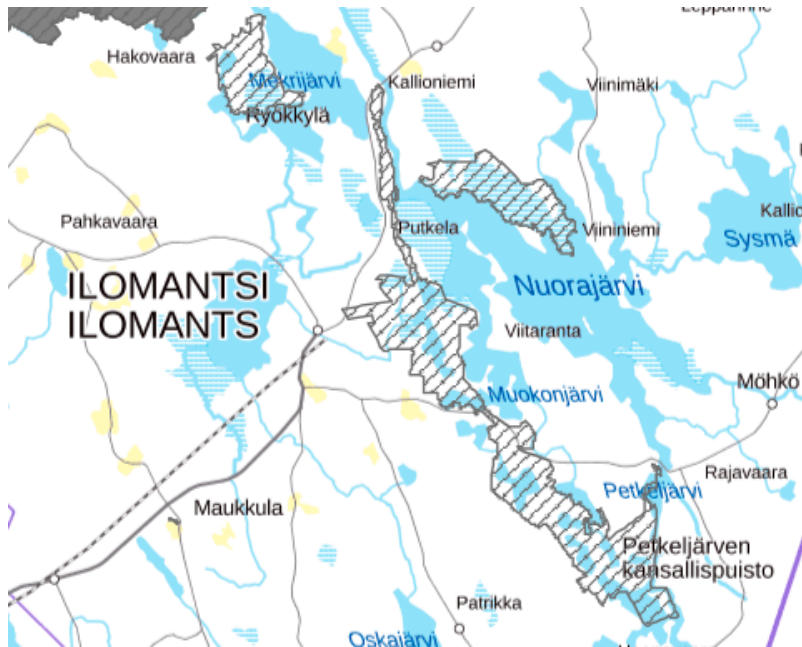
vanhoja boreaalisia metsiä, puustoisia, pääosin ojittamattomia soita, humuspitoisia järviä ja lampia sekä Uuronrotkon murroslaakson. Kansallispuiston perustamisen olisi uskottu kehittävän alueen luontomatkailua ja suojelualueverkostoa. (Suomen luonnonsuojeluliitto 2012). Esitys ei kuitenkaan edennyt ympäristöministeriössä, eikä ole sittemmin palannut käsittelyyn (Lantsa 2022). Muita suosittuja tai tärkeitä retkeily- ja luontokohteita ovat Ala-Koitajoki sekä Kesonsuo. Ala-Koitajoelle, Enoon Pamilonkosken rantaan valmistui luontopolku v. 1986, joka kulkee vanhojen metsien läpi seuraillen jokirantaa. Alue on kuitenkin verrattain pieni ja liian kaukana, että sitä voisi yhdistää Ylä-Koitajoen suojelualueisiin. Kesonsuo taas on arvokas keidassuo ja lintuvesialue, mutta huonosti soveltuva retkeilykäyttöön.

4.6 Vanhojen kansallispuistojen laajentaminen

Uuden kansallispuiston perustamisen sijaan vaihtoehtona on myös jo olemassa olevien puistojen laajentaminen. Kansallispuistokomitean vuoden 1976 mietinnössä esitettiin Petkeljärven kansallispuiston laajentamista Tetrjärvelle ja Haapojärvelle. Perusteina oli puiston nykyisellään sisältävän vain vähän vesistömaisia. Mahdollisuus olisi suojella kokonaisia latvavesistöjä sekä kokonainen pitkittäisharjajakso. Myöhemmin kansallispuistoa esitettiin laajennettavaksi kattamaan loput Petkeljärvi-Putkelanharjun ja Puohtiinsuon Natura-alueesta (Ympäristöministeriö.fi). Alueella olisi kiistatta arvokkaita luontokohteita, ja etuna olisi myös jo olemassa oleva hoito- ja käyttösuunnitelma sekä retkeilypalveluita ja retkeilyreittejä. Vuodesta 1960 alkaen Putkelanharjun ja Petkeljärven läpi on kulkenut Taitajan Taipaleeksi kutsuttu retkeilyreitti. Lisäksi nykyisellään Petkeljärvi on pinta-alaltaan Suomen pienin kansallispuisto, vain 6 km².

Esitys on kuitenkin saanut vastustusta paikallisilta toimijoilta, kuten metsästysjärjestöiltä. Puiston laajennusta esitettiin lakiesityksellä vuonna 2006, mutta se lopulta kaatui metsästysoikeuksiin. Päättäjien ja metsästäjien kesken ei päästy yksimielisyyteen, millä kapasiteetilla suojelualueella saisi metsästää. (YLE 2008.) Hanketta esitettiin uudelleen v. 2011 tavoitteenaan puiston laajentaminen 3000

ha:lla sekä samalla ajantasaistamalla puiston rauhoitusmääräyksiä. Hanke ei kuitenkaan edennyt lainvalmistelutasolle. (Valtioneuvosto 2021.) Alueille perustettiin luonnonsuojelualueet valtioneuvoksen päätöksellä 1.5.2021 (Valtioneuvoston asetus Pohjois-Karjalan maakunnan luonnonsuojelualueista 2§).

Kuva 6. Petkeljärvi-Putkelanharjun ja Puohtiinsuon Natura-alue (Kuva Ympäristö.fi).

Petkeljärven kansallispuistoa voisi vaihtoehtoisesti laajentaa etelän suuntaan. Puiston lounaispuolella, Valkiajärven ja Haapojärven välissä sijaitsevalta harjulta löytyy lampia sekä luonnontilaisia soita. Vielä etelään jatkettaessa löytyy Nehvoniemeltä lisää laajoja luonnontilaisia soita, joista arvokkaimmat ovat Pajarinsuo ja Mönönginsuo. Alueilla on todettu olevan metsojen soidinalueita sekä liito-oravien reviirejä sekä metsälain 10. §:n kohteita (Ohtonen & Kotanen 2003 97–98, 102). Lisäksi läheisen Nietalahden rannat ja saaret ovat jo luonnonsuojelualueina.

Muita Pohjois-Karjalan puistoja laajennettiin niiden perustamisen jälkeen, mutta lisää laajennuksia ei ole juuri nyt suunnitteilla. Mahdollisia laajennuksia olisi Patvinsuolla ainakin läheisen Kissansuon- Raaninsuon- Tohlinsuon soidensuojelualan liittämisen kansallispuistoon. Soidensuojelualan eteläpuolella, Koiterejärven koilliskulmassa sijaitsevat Karjunsuo ja Valkeasuo ovat myös

potentiaalisia kohteita liitettäväksi puiston suojelukokonaisuuteen. Karjunsuo on puoliksi valtion mailla ja puoliksi yksityismailla. Suot ovat kuitenkin luonnontilaisia, monipuolista sekä runsaslajisia. (Ohtonen & Kotanen 2003, 93). Kolin kansallispuiston läheisyydestä löytyy pieniä suoalueita ja pienvesistöjä, joista osa on suojeltu. Niiden liittäminen osaksi kansallispuistoa lienee olevan kuitenkin pääosin turhaa. Ainoastaan Vesilamminsuon liittämistä voidaan harkita, sen ollessa metsälain 10 §:n kohde ja sijaitessa aivan kansallispuiston reunassa kiinni. (Ohtonen & Kotanen 2003, 85–86). Mitään huomattavia alueita ei kuitenkaan ole nykyisten kansallispuistojen läheisyydessä.

4.7 Johtopäätöksiä

Uuden puiston perustaminen Pohjois-Karjalaan ei ole välttämättä kovinkaan todennäköistä. Nykyinen ympäristöministeriö on esittänyt jatkoon kahta kansallispuistohanketta, Kanta-Hämeen Evoon ja Lapin Sallaan (eduskunta hyväksyi esityksen Sallan kansallispuiston perustamisesta 24.11). Nämä kaksi aloitetta olivat osa suurempaa kansallispuistoaloiteryhmää, joka ei sisältänyt yhtään Pohjois-Karjalassa olevaa kohdetta (YLE 2020). Viimeisin aloite oli Ylä-karjalan kansallispuisto vuodelta 2012, mutta se ei edennyt esitykseen asti. Voidaankin ylipäättään pohtia, tarvitseeko maakunta yhtään enempiä kansallispuistoja, vai onko puistojen määrä alueella saavuttanut jo maksiminsa. Maakunnan puistot sijaitsevat melko tiiviisti toistensa läheisyydessä eikä verkostoa välttämättä tarvitse enää täydentää. Itä-Lappiinkin on toki muodostuma tiivis kansallispuistojen verkosto uuden Sallan kansallispuiston myötä, mutta etäisyydet siellä ovat kuitenkin pidemmät kuin Pohjois-Karjalassa. Kävijämäärät kansallispuistoihin ovat nousussa, mutta maakunnasta löytyy muitakin retkeilyreittejä ihmisten tarpeisiin ja luontoarvoja voidaan vaalia muillakin suojelutoimilla.

Valtiolla on muitakin suojeluohjelmia käytössään, kuten soidensuojelu-, lehtojensuojelu- sekä vanhojen metsien suojelualueet. Valtioneuvoksen päätöksellä maakuntaan perustettiin useita luonnonsuojelualueita (Valtioneuvoston asetus Pohjois-Karjalan maakunnan luonnonsuojelualueista 2§). Lisäksi Pohjois-karjalasta löytyy toistaiseksi vain yksi luonnonpuisto, Koivusuon luonnonpuisto.

Luonnonpuistoja ei toki ole perustettu vuosikymmeniin (Ympäristöministeriö 2022). Myös yksityisten metsien suojeluohjelmista, kuten Metso-ohjelmasta, on osaltaan hyötyä luonnonsuojelussa. Olemassa olevien puistojen, kuten Petkeljärven kansallispuiston, laajentamiset on vaihtoehto uusien kansallispuistojen perustamisen sijaan. Suomessa on paljon kansallispuistoja, mutta ne ovat kansainvälisellä tasolla melko pienikokoisia. On esitettykin kansallispuistojen kokojen kasvattamista, mutta mitenkään konkreettisesti asia ei ole edennyt. Mahdolliset laajennusprosessit Pohjois-Karjalassa ovat toistaiseksi kaatuneet metsästysoikeuksien rajoittamiseen, eikä suunnitelmissa ole lähiaikoina tehdä uusia laajennuksia. Laajennuksilla olisi myös pienempi ”brändiarvo” uusiin kansallispuistoihin verrattuna. Vaikka uusia kansallispuistoja tai laajennuksia ei olekaan juuri nyt näköpiirissä, aloitteita ja yrityksiä uusien kansallispuistojen perustamisiin on ollut vuosien varrella, ja asia tulee nousemaan varmasti jatkossakin vähän väliä.

5 Pohdinta

Saadut tulokset pääosin vastasivat asetettuihin tukimustavoitteisiin. Syyt kansallispuistojen perustamisiin ja erot perustamisprosesseissa puistojen välillä selvisivät, mutta osa selvityksistä jäi hiukan vaillinaisiksi. Esimerkiksi Patvinsuon kohdalla ilmenneen, paikallisten asukkaiden vastustuksen ratkeaminen jäi epäselväksi. Myös perustamisprosesseista löydettävä yhteys mahdollisten uusien puistojen perustamisiin jäi melko heikoksi. Kaikkia opinnäytetyössä käytettyjä lähteitä voidaan pitää pääosin luotettavina. Osa käytetyistä aineistoista oli tarkempia tai syvällisempiä kuin toiset, mikä ilmenee mm. eroavuuksissa puistojen historioita käsiteltäessä. Metsähallituksen nettisivut käsittelevät asiaa melko pintapuolisesti.

Puistokohtaisia eroja on raporttien ja kirjallisuuden määrässä. Eroavuuksia oli myös tietynlaisessa kriittisyydessä eli toisin sanoen, millä asenteella aihetta on lähteessä tarkasteltu. Opinnäytetyöhön ei liity huomattavia eettisiä ongelmia. Käytettävä aineisto oli vapaasti saatavissa eikä tutkimuslupia tarvinnut hankkia.

Jos halutaan jatkotutkimuksia tehdä, opinnäytetyötä voi teoriassa laajentaa tarkastelemalla kansallispuistojen historiaa muissa Suomen maakunnissa. Vaihtoehtoisesti voidaan syventyä tarkastelemaan olemassa olevien kansallispuistojen laajentamisia vielä tarkemmin.

Lähteet

- Albrecht, E. 2019. Ilomantsin luonnonvarojen käytön historiaa Koitajoen ympäristön tilan muutosten kuvaajana. Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/175266/Raportteja_49_2019.pdf?sequence=1 . 14.9.2021
- Björn, I. 2006. Ilomantsin historiaa. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu.
- Flander, J-P. 2022. Ympäristöneuvos, emeritus. Puhelinhaastattelu. 25.2.2022
- Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Kolin kansallispuistosta. <https://docplayer.fi/207763414-1990-vp-he-n-o-307-esityksen-paaasiallinen-sisalto.html> 5.2.2022
- Kokkonen, J. 2005. Villiä itää, kesytöntä länttä – Ylä-Koitajoen alueen ja Ilomantsin historiaa. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja A 152. Metsähallitus. <https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Asarja/a152.pdf> .23.9.2021
- Komiteanmietintö. 1976. Kansallispuistokomitean mietintö. Helsinki.
- Laaksonen, J. 2015. Retkeilijän kansallispuistot. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu.
- Latsa, I. 2022. Erityisasiantuntija. Ympäristöministeriö. Puhelinhaastattelu. 2.2.2022
- Lintunen, L. 2017. Kansallispuistojen kehitys Keski-Suomessa. Jyväskylän yliopisto. Historian ja etnologian laitos. Pro gradu -tutkielma. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/55726/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201710304089.pdf?sequence=1&isAllowed=y> 20.1.2021
- Lovén, L & Rainio, H. 2000. Kolin Perintö: Kaskisavusta kansallismaisemaan. Metsäntutkimuslaitos ja Geologian tutkimuskeskus. Jyväskylä.
- Luonnonsuojelulaki 1096/1996
- Luontoon.fi. Kansallispuistojemme historiaa. <https://www.luontoon.fi/kansallispuistojemmehistoriaa> . 19.2.2021
- Luontoon.fi. Kansallispuistot – Upeinta Suomea. <https://www.luontoon.fi/kansallispuistot> .29.9.2021
- Metsähallitus. 2017. Kolin hoito- ja käyttösuunnitelma. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja C 146. <https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Csarja/c146.pdf> . 2.10.2021
- Metsähallitus. 2021. Käyntimäärät maastossa. <https://www.metsa.fi/vapaa-aikaluonnossa/kayntimaarat/kayntimaarat-maastossa/> .6.10.2021
- Metsähallitus. 2021. Metsähallituksen hoitamien suojelu-, retkeily- ja erämaalueiden määrä ja pinta-alat. <https://www.metsa.fi/maat-ja-vedet/suojelualueet/suojelualueiden-pinta-alat/> .13.9.2021
- Metsähallitus. 2015. Patvinsuon hoito- ja käyttösuunnitelma. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja C https://www.metsa.fi/wp-content/uploads/2017/03/patvinsuo_hks_vahvistettavaksi-1.pdf . 2.10.2021
- Metsähallitus. 2007. Petkeljärvi-Putkelanharjun ja Puohtiinsuon Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja C 31. https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Csarja/c31_1.pdf 1.10.2021
- Niinioja, R & Rämö A. 2006. Hietajärven alue - ympäristön seurannan helmi Pohjois-Karjalassa. Pohjois-Karjalan ympäristökeskus & Suomen

- ympäristökeskus. Suomen ympäristö 59/2006. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/38807> . 10.11.2021
- Niittylahti, A. 2013. Seitsemisen metsien käytön historiaa 1800 – luvulta tähän päivään. Tampereen ammattikorkeakoulu. Metsätalous. Opinnäyte-työ. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/60242/Niittylahti_Anne.pdf?sequence=1&isAllowed=y . 20.1.2021
- Ohtonen, A & Kotanen, J. 2003. Pohjois-Karjalan suostrategia. Pohjois-Karjalan ympäristökeskus. Helsinki.
- Perttula, M. 2006. Suomen kansallispuistojärjestelmän kehittyminen 1960–1990 – luvuilla ja U.S National Park Servicen vaikutukset puistojen hoi-toon. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja Sarja A 155. Metsä-hallitus. <https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Asarja/a155.pdf> .16.9.2021
- Raitio, K & Rannikko, P. 2006. Metsien käyttö ja sosiaalinen kestävyys: Metsä-hallituksen roolin muuttuminen Lieksassa. Metsätieteen aikakaus-kirja. <https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/533512/Rai-tio.pdf?sequence=1&isAllowed=y> 21.10.2021
- Rytteri, T. 2006. Metsän haltija: metsähallituksen yhteiskunnallinen vastuu vuo-sina 1859–2005. Suomen Tiedeseura. Helsinki.
- Seppo, S. 2010. Elämää Ala-Koitajoen varrella. Pamilon kyläyhdistys ry. Uima-harju.
- Suomen luonnonsuojeluliitto. 2012. Esitys Ylä-Karjalan kansallispuistoksi. <https://www.sll.fi/pohjois-karjala/2012/06/30/esitys-yla-karjalan-kan-sallispuistoksi/> 2.2.2022
- Valtioneuvosto. Petkeljärven kansallispuiston laajentaminen. <https://valtioneu-vosto.fi/hanke?tunnus=YM032:00/2011> 10.11.2021
- Valtioneuvoston asetus Pohjois-Karjalan maakunnan luonnonsuojelualueista. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210140> .2.2.2021
- YLE. 2008. Hallituksen riita estää kansallispuistojen laajennuksen. <https://yle.fi/uutiset/3-5753031> 9.4.2021
- YLE. 2020. Evon kansallispuistohankkeella neljä kilpailijaa. <https://yle.fi/uuti-set/3-11519724> 3.11.2021
- Ympäristöministeriö. Kansallis- ja luonnonpuistot muodostavat luonnonsuojelu-verkoston rungon. <https://ym.fi/kansallis-ja-luonnonpuistot> .2.2.2022
- Ympäristöministeriö. 2020. Suomen Natura 2000 -alueet. https://www.ympa-risto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet 8.4.2021

